

FOAIE

пентрѣ

МШТЕ, ШИМЪ ШИ ЛІТЕРАТУРЪ.

№. 27.

Duminea 6. Julie.

1841.

КЪВЪНТ ШКОЛАСТІК. *)

Преавредничи Аскълъторі!

Ами адък аминте, кѣмъ кѣ прілежѣл ексамеъвлѣ де іаръ авѣз порочіре а черчета днаинтеа Дѣмніавоастрѣ прічипіле спорівлѣ непотривіт ла тіперітеа школастікъ атѣт дн сфера шіинцелор, кѣт ші дн пѣзрѣа вѣнелор пѣраврї. Де атѣнчї ші пѣпъ акѣта почѣз съ зік, кѣмъ м'ам днфїорат пентрѣ кѣте ам маї авзіт дн прівінда крендерї поастре.

Домнілор, сѣферїдїмъ ка съ вѣ спѣз ші еѣ Двоастрѣ, тоате ачелеа кѣте нї с'аѣ спѣе поаѣ.

Шїи оаменї, пе карї лѣтеа нѣ шїѣ дїн че прічїпъ дї пѣмѣще практичї, аѣ овїчеїз а ворбї атѣт кѣтрѣ пѣрїндї, кѣт шї кѣтрѣ днвѣцѣторїи шкоалелор знеле ка ачестеа: „Ачестеа че зїдїдї шї токмідї вої днтрѣн чеас, алдїї пе дїн афарѣ дѣрѣштѣ дн чеасѣл зрѣторїз, шї времеа кѣтѣ о петречедї вої кѣ інстїтѣцїа тїперїтїї, есте кѣ мѣлѣт маї пѣдїнѣ декѣт ачестеа, пе каре дѣнса о петрече дн шквала слѣ-

вїчѣнлор оменедї шї а пѣкателор. Шї де вацї дѣче вої днтрѣн остров сїнгѣратїк, ка аколо тоате съ ле аведї дн пѣтереа воастрѣ кѣ школарїи вошрїї, тотѣш патѣра нѣ адї авеао дн стѣпѣнїре. Шї ро-гѣвѣ, че вредї вої кѣ школіе шї кѣ тоате інстїтѣтрїле воастре де днвѣцѣтѣрѣ? Воїдї а креңде тїперїтеа аколо, знде тоцї о креск шї о дескреск; знде фїендекаре даскал дншї аре маїера шї методѣл съѣ дескїліпїт; знде пентрѣ фолосѣл знѣїа се жѣртѣенде адесеорї фолосѣл шї времеа дела маї мѣлдї; знде кїар дѣпѣ а воастрѣ жѣдекатѣ мѣлте слѣвїчѣнї шї грешелї ар тревѣї кѣ тотѣл алфелїз вїндекате, іар нѣ дѣпѣ кѣт прескрїе інстїтѣтѣл; знде тоатѣ пе'нцелепцїа, рѣтѣчїреа, рѣсфѣцареа, шї песте тот тоатѣ стрїкѣчѣнеа каре днвѣцѣчей о веаѣ прїп едѣкацїа лор чеа пѣрѣсїтѣ, прїп даскалї, прїп пѣрїндї, прїп слѣжїторї рѣї, еа се дншпѣртѣшенде ла тоцї молїпеїндзї фѣрѣ мѣлѣт алецере? Пѣтедї вої съї пѣзїдї шї съї доженїдї кѣт ведї вреа, нїчї нѣ гѣндїдї шї отрава аѣ пѣтрѣнс шї пе чел маї сѣпѣтос. Кѣт ведем, тоате ачестеа нѣ се пот фаче алфелїз дїн кѣт сѣнт, пѣпѣ кѣнд лѣтеа ретѣне лѣте стрїкатѣ кѣт есте шї кѣт аѣ фост! Дечї токма пентрѣ ачестеа оаменї

*) Ростїт де зн школарїз кѣ прїлежѣл ексамеъвлѣ сѣмѣстрал ла шкоала ромѣнеаскѣ дїн четаре дн 1 Із.іе 1841.

ни ар тревѣи съ се дѣтоаркѣ дела ачеа певѣпъ пѣрере, де а вреа съ адѣкѣ пе тѣперѣме прѣн кредере шѣ прѣн школі а-коло, знде сѣпѣр лѣптеле вѣдѣи, патѣра чеа съпѣтоасъ знде се афлѣ ачеа, шѣ маѣ пе зрѣтѣ воѣа зрѣтеѣ о поате адѣче. Воѣ кредедѣ дѣн проведѣнда дѣтнезеѣаскѣ! А-поѣ че? Сѣптедѣ воѣ локодѣиторѣ ачеѣаш, саѣ гѣндѣдѣ, кѣткѣ фѣрѣ ажѣторѣла во-стрѣ еа пѣшѣ ва ажѣнѣе скопѣл? Воѣ дѣ-шѣвѣ зѣчедѣ, кѣткѣ пропѣа аѣ арѣтат фѣе-щекѣрѣѣ от саѣ тѣпѣр калеа са. Дечѣ лѣ-садѣ ка тѣпѣа чеа певѣзѣтѣ съ дѣкѣ пе фѣещекаре ла скопѣл лѣѣ. Ачесапѣ ва шѣи съ'л ѣѣе кѣнд вреа ел съ кадѣ, саѣ дѣ ва лѣса съ казѣ, ка съ дѣведе а дѣвѣла; съ рѣтѣчеаскѣ, ка дѣн дѣсѣш а са пѣдѣ-нѣе съ кѣпоаскѣ дрептатеа шѣ адеврѣл. Апоѣ дар че маѣ дѣвѣладѣ сѣвѣчѣтѣндѣвѣ кѣ шкоале, кѣ семѣнаре, кѣ пенѣioane. Дѣ-кѣдеѣиле шѣ пе челе каре ле аведѣ, лѣсадѣ пе пеатѣл отенеск а'шѣ зрѣта зрѣтеѣ са-ле пе калеа патѣреѣ, ѣар' пѣ а'л дѣторто-ка прѣн методѣрѣ меѣденѣѣѣте. Спѣнедѣ'тѣи кѣ кѣт есте маѣ вѣпѣ лѣтѣеа акѣта, декѣт одѣнѣоарѣ, кѣнд вѣкленѣтѣрѣиле пѣ се дѣ-вѣдѣа дѣла даскалѣ?" — Аша ворѣеск о тѣлѣѣме де оаменѣ аша пѣтѣдѣ прѣктѣчѣ. Домѣлор! Оаре тѣеѣзрѣиле ачестора се пот рѣстѣрна кѣ алтеле маѣ съпѣтоасе, тѣндеск кѣткѣ Двоастрѣ нѣчѣ декѣт пѣ въ дѣдоѣдѣ. Дѣтр'ачеа фѣнд еѣ кѣ тѣлѣт маѣ слав, декѣт съ тѣ апѣк ла ворѣѣ кѣ астѣелѣз де оаменѣ, лас ка фѣещекаре дѣн аскѣлтѣторѣ съ'шѣ факѣ рѣспѣвѣсѣл ел дѣ-сѣш.

Ноѣ дѣн партене ѣзѣдѣи копѣшкларѣ, съ кѣпоаѣем шѣ астѣдатѣ, кѣткѣ фѣрѣ де ажѣторѣла крескѣторѣлор поѣдрѣи ам фѣ

рѣмас шѣ пѣпѣ ажѣта нѣде фѣнде преа тѣкѣлоасе. Дечѣ съ рѣгѣт пе Дѣтнезеѣ пентрѣ вогатѣ респѣлѣтѣре асѣпра ачелора, карѣи аѣ дѣпѣрѣжѣт шѣ дѣпѣрѣжеск де кредѣ-реа поастрѣ.

Брашѣов.

(Ла ачест кѣвѣнт с'аѣ респѣнс дѣпѣ обѣчѣѣ кѣ алѣд пентѣеск).

ДЕСКРѣЕРЕ ІСТОРИКѣ

а тавѣлопѣлѣ че дѣфѣдошаѣ пе

A L E X A N D R U

чел вѣп

DOMNѣL MOLDOVEѣ,

Кѣнд аѣ прѣѣмѣт корона шѣ хламѣда де ла амѣа-сadorѣи дѣпѣнѣратѣлѣѣ

І о а п П а л е о л о г ѣ л П,

де

А Г А Г. А С А К І

тѣдѣлар а маѣ тѣлѣтор акадѣмѣи.

Дѣпѣаѣнте де Агамѣтѣнон тѣлѣдѣ пѣтернѣчѣ фѣрѣ'н лѣтѣе,
Дар кѣ фаптеле тѣрѣте аѣ перѣт пѣн ш'а лор лѣтѣе,

Нѣавѣнд чѣне съѣ дескѣрѣе.

Трѣндѣвѣа дѣнѣропатѣ

Де вѣртѣтѣеа чеа аскѣпѣсъ пѣ е прѣшѣлѣт депѣртатѣ.

Ораѣѣс.

Пентрѣ а се дѣкѣкѣпоаѣе ачест акт дѣ-семпѣторѣѣ дѣн ѣсторѣа Молдѣвеѣ, есте пе-апѣрат де пѣвое ал лѣтѣрѣи кѣ о пе скѣр-тѣ дескѣрѣере а дѣнтѣмпѣлѣрѣлор шѣ а дѣ-прѣѣѣзрѣрѣлор дѣн каре с'аѣ зрѣѣт.

Дѣара Молдѣвеѣ, каре дѣн епоха Ро-манѣлор се кѣта Дачѣа Трансѣлпѣнѣ, аваеа пе атѣнѣе тѣлѣте полѣтѣи дѣфлорѣте

ші ашезъмѣтѣрї мїлітаре че ашра ко-
лонїе де дѣквѣрїе варварїор. Пе-
тречереа Романїор дѣ ачест пѣтѣнт, де-
спре каре се дѣдоїа знї дїн їсторїї чїї
пої, саѣ адеверїт прїн дескоперїеа, нѣ де
тѣлѣт фѣкѣтѣ, а рѣїнїор шї анїквїтѣдїлор
пѣртѣтоаре де семпеле Романе. Дїн ачест
пѣтѣр есте полїтїа Гертїна сеаѣ Канѣт
Бовїс, дела гѣра Сїретѣлѣї, а кѣрїа тѣ-
рїме анїквѣ тѣртѣрїесек сѣртѣтѣрїе де
темпле, де статѣе, де монѣменте шї зп
пѣтѣр таре де монете Романе, че саѣ гѣ-
сїт аколо дѣн ашл 1836. (1) Артемеле, ва-
селе де ашр шї де арцїнт, скѣлпїте, прекѣт
шї деосївїтеле їнструменте шї зпелте ка-
ре гѣосек сетенїї дѣ цearѣ нѣн ла талѣл
Нїстрѣлѣї, доведеск кѣ колонїе дѣтїндеа
пѣнѣ аколо ашезъмѣтѣрїе лор.

Кѣ тоате ачесте доѣ векѣрїї н'аѣ а-
цїзле домпїторїлор лѣмеї, пентрѣ а дѣтеме-
їа лор пѣтере дѣ асѣ царѣ, дѣтрѣ аѣѣта,
дѣ кѣт сѣ поаѣ нѣнѣ дѣсѣѣрїнт пѣне дѣ
старе колонїе а се пѣтѣ ашра де пѣвѣ-
лїеа гїтелор дѣкѣрсѣтоаре де ла порд-
ост.

Дѣпѣратѣл Аврелїанѣо Домїцїус, пѣ-
скѣт Вако-Роман, ла дѣквѣреа векѣлѣї ал-
трїїе, аѣ дѣнѣлес пѣвоїа де а стрѣтѣта
дѣ Мїзіа дїн а дреанѣа дѣнѣрїї, адїнїстра-
цїа Данїїї шї лѣгїонїлор сале, дѣр зп та-
ре пѣтѣр де колонїетї, пѣтѣторї шї лѣкѣї-
торїї шї пѣздїлор, аѣла о дѣдесѣтѣлѣт сї-
гѣранцїе кѣ тѣртеле лор дѣ вїле челе
дѣнѣсте дѣалѣнѣл рїзрїлор де каре се а-
данѣ ачестѣ царѣ, шї дѣ тїжлокѣл ко-
дрїлор пѣстрѣлѣтѣлї. Пе кѣнд Рѣмѣнїї

Мїзіїї дѣпорѣтѣнд їмперїа Бѣлгаро-Рѣмѣ-
нѣ, ацїзпѣсѣе сѣнт домпїа Асанїлор ла зп
дѣпалт град де пѣтере, шї адесѣорї сѣ фѣ-
чеа дѣфрїкошадї Вїзанѣлѣї шї Крѣчїерї-
лор (2) попоарѣле челе пачнїче, пѣмїте
де атѣлче Рѣмѣнїї Мѣнтенї, окѣртѣїте де
зп гѣвернѣї патрїархал, трѣїа дѣ пѣатѣр-
паре, ашрате фїїнд де а лор позїцїе дѣ
каре се фак пѣвїрїцїї де апѣрѣреа лѣкѣїто-
рїї де мѣнѣте.

Ачесте аѣ пѣстрат теферї пѣ Рѣмѣ-
но- Мѣнтенїї дѣ кѣрсѣл тѣтѣрор дѣтѣт-
пѣлрїлор ла каре ера сѣпѣшїї лѣкѣїторїї
шесѣрїлор дїн коаче де тѣнцїї Карпадї,
пѣнѣ кѣнд дѣчетареа пѣвѣлїрїлор де вар-
варїї аѣ дѣнѣтѣнѣт а се дѣтѣрна дѣ ше-
сѣрїле челе тѣнѣосе, че ера одїнїоаре кѣ-
прїнсе де сѣртѣмошїї лор.

Прїн ачест тїмнѣ, дѣ кѣрс де о мїе
де анї, саѣ скїтѣват дѣ Молдова зп таре
пѣтѣр де попоаре шї де домпїторї. Дѣн
мїграцїа чеа таре, Вїсїгодїї шї Остро-
гдїї с'аѣ трас дѣпайнѣтеа Хѣнїлор. Дѣнѣ
моартеа лѣї Атїла, фїїсеї Херпак шї Дѣн-
гѣсїк аѣ зрїт аїче о їмперїе, їар Кѣпрїат,
прїнцѣл Анїлор, ацївѣторат де Грѣчїї, ла
616 аѣ лѣсат дѣ мошѣнїре Молдова фїї-
лѣї сеѣ Анспрак. Чертїле дїн лѣзпѣтрѣ аѣ
дѣлеснїт алгор попоаре кѣчерїеа ачестѣї
дѣрїї. Начепегїї аѣ прѣдато ла 1049, ре-
лїгїа крѣщїнеаскѣ дѣтродѣсѣ аїче де де-
тѣлѣт, дѣ ачестѣ епохѣ саѣ дѣтемеет шї
аѣ кѣпрїнсе локѣл чеї Романѣо-пѣгѣнѣе, де
а лѣ кѣрїа депрїндерї дѣкѣ зпїле саѣ пѣ-
страт дѣтре попорѣл чел де рѣнд.

Дѣнѣ тѣлѣте рѣзѣвоае Кѣманїї саѣ ста-
торнїчїт ла 1075 дѣ Молдова, пентрѣ ка-

*) Вѣзї дескрїѣре їсторїкѣ-геогрѣфїкѣ а Гер-
тїнїї. Д. Нан. Г. Селѣскѣ.

*) Г. Акрополїта Нікїта Хонїат etc.

ре еа се пзтеа дѣпъ ачеіа Romania, ші Комънеці се паре къ ера резиденція до-
мпиторілор ачелѣ попор. Оарделе Монго-
ле а лѣи Ченгіс-хан ші а лѣи Батош-хан
невоіръ рѣтѣшица Къманілор а се траце
песте тѣнци каріі апоі пепчетѣл саѣ стер-
пѣт de Ынгѣрі ші de Ромѣні ла апѣл 1021.

De атѣче Молдова de цос, ші маі
кѣ самѣ дертѣріле тѣреі Negre, аѣ дѣ-
чепѣт а се лѣкѣи de колоніи Романі ори-
енталі ші de Италиені. Дѣн кѣтева політї,
прекѣт: Четатеа Альѣ de ла гѣра Ні-
стрѣлѣи, Кіліа дѣ делта Дѣнѣреі, ші ла
Галаці, саѣ ашезат негѣціторі Цеповезі,
каріі фїнд статорпїціі ла Кафа дѣ Хер-
сонѣл Таѣрік (Крім), авеа канторе ла Ті-
гіна (Бендер) ші ла Хотін, лѣкрѣ че се
адевереазѣ дѣкѣ дїн оаре каре зідїрі афѣ-
тоаре прїн ачесте локѣрі ші пѣртѣтоаре
de тарче а ле ачеі пачїі негѣцітоаре. А-
честе політїі неатѣрпате зна de алта, сѣ
пар а фї фост знїте дѣнтре еле прїн о ле-
гѣтѣрѣ комерціалѣ дѣ асетѣпареа ачеі
Ханзееате. Маі пѣтѣрпїче дїнтре ачесте
репѣвлїче ера ачеіа а Барладѣлѣи, каре се
дѣтемеіесѣ пре лѣнгѣ рїніле четѣдеі веки
Zvzi-Dava. Ачеастѣ репѣвлїкѣ пѣрта не-
годѣл Дѣнѣреі ші а дѣртѣрілор тѣреі
Negre, фѣкѣнд експедиціі негѣціторенці
пѣп не ла дертѣл Асіеі, іар ла апѣл 1160,
осташї сеї сѣпѣсесе дѣ пѣтереа артемелор
Олешїа, че ера о пїадѣ de комерд фаї-
тоасѣ de ла гѣра Ніепрѣлѣи ші депозїт
тѣрѣѣрілор греченці транспортате пентрѣ
негодѣл de Кїев (5).

А шеса експедиціе а Крѣчіачїлор, ка-
ре аѣ фост атѣт de непорочїтѣ пентрѣ о-

ріентѣ, аѣ авѣт о фаворїтоаре дѣрїѣрїре
асѣпра соартеі Ромѣнілор, Оаре каре
кавалерї Германї дїн тагма крѣчіерїлор
Малтезі аѣ трекут ла апѣл 1249 прїн Ын-
гарїа, ші аѣ хѣрѣзіт Ромѣнілор аціѣтор
дѣпротїва пѣвѣлїреі пѣгѣнілор. Дела
аченці какалерї се траце четатеа Сѣ: Гер-
ман, сеаѣ дѣпре граїѣл славон а Neamtѣ-
лѣи. Ачеастѣ тѣріе ші алтеле асемїне е-
ра de апѣраре дереі de сѣе, дѣпопоратѣ
de Ромѣні дѣкѣ de ла дескѣлекареа стрѣ-
тошілор. Дѣфрѣдѣерїле зна дѣпѣ алта,
чі аѣ пѣдїт Татариі дѣнтре тѣнци; ші ла
Лѣвлїн вѣтѣдї de рїга полонїі Kazimїр; ші
дѣ вртѣ стїрпїреа зрділор асіатїче прїн
армеле Ынро-Ромѣне, аѣ статорпїціт лі-
ніщеа дѣ провинцііле Дачїеі, фаворїтѣ de
поѣ дѣтѣмплѣрї політїче каре се дїсѣвѣ-
леа ла ориент, ші каре дѣфѣдоша Татари-
лор о праѣт маі знїоарѣ дѣ ачелѣ пѣрді,
дѣкѣт ачесте дѣндемѣндѣи а пѣрѣсі ка-
леа чеа веке а дѣкѣрѣереі лор дѣ Дачїа,
аѣ дѣлеснїт дѣфортареа статѣрілор Ро-
мѣне.

Дѣн ачесте тїмпѣрї Ромѣніі Мѣнтенї,
прекѣт ші ачїі трѣціторї дѣ цесурїле Ва-
лахїеі ші а Молдовеі, ера окѣрїтїдї de
прїнципї пѣтїмѣнтенї, че резїдѣнціа ла Фѣга-
раш ші ла Маратарїшѣ, каре локѣрі апѣ-
рате de тѣнци, ле дѣфѣдоша о маі таре
сіѣтранціе. Тїтѣл de домпн а дѣреі Ро-
мѣнеці ші de Фѣгараш, пѣстрат de прїн-
ціпїі дѣреі Ромѣнеці дѣ тїтѣлатѣра лор
пѣпѣ пѣ de тѣлт, адеверезѣ ачесте de
плїн.

Атѣче дѣсѣ шестїрїле de Мареторїш
ші плаїрїле тѣнцилор се фѣкѣрѣ лѣкашѣрї
пре дѣгѣсте пентрѣ дѣпопораре спорїтоаре
а Ромѣнілор, каре пепѣтѣндѣсе дѣтїнде кѣ-

*) Хронографѣріле Росїене.

тръ апъсъл Ардеалълѣ, а кърѣа о парте mare ла 1145, съв рѣа Geiza II, се колонизасъ де Сашѣ, зп нѣтър дѣсѣмнѣтор де Ромѣни, трекъ мѣнциѣ шѣ се ашезеръ о парте съв Domnъ Negrъ Vodъ ла амеазъ, iar алтъ парте маѣ тѣрзиорѣ съв Драгош спре рѣсърѣтел мѣнцилор Карпацѣ.

Молдова, каре прекъм am zic маѣ със, авае дп епоха Romanilor политѣ дѣфлорѣте шѣ ашеземѣнтѣрѣ дѣсемнѣтоаре, ла венѣреа ачестѣѣ Domnъ, ера кѣ тотъл сълвѣтѣчѣтъ. Зече векърѣ де прѣзѣ шѣ де вѣрвѣрѣе, аѣ фост цѣре пѣлѣ шѣ зрѣа кълтѣрѣѣ, дѣкълт нѣмаѣ цѣрна адънатъ прѣсте свѣрѣрѣме челе векѣ аѣ пѣтѣт пѣстра пѣлѣ асѣзѣѣ дѣкъл оаре каре рѣмѣшѣце дп ачѣа епохъ.

Стрѣмѣтареа rezidenцѣѣ domneщѣ дп Дацѣа Трансальпѣнъ аѣ зрѣат ла 1350, шѣ де аѣвѣче цѣара саѣ нѣмѣт Молдова, де ла рѣл де асѣмѣне нѣмѣре че о дѣрѣзѣреазъ. Тоатъ дѣгрѣжѣреа Domnълѣ Драгош ера цѣлѣтѣ де а zidѣ тѣрѣ шѣ вѣсерѣчѣ прѣсте рѣнѣме челе векѣ, де а фаче кѣрѣтѣрѣ прѣн кодрѣ спре а фѣ прѣлѣкрате де кѣтръ колонѣстѣѣ чѣѣ поѣ.

Молдовенѣ нѣ се дѣделѣтѣчѣрѣ нѣмаѣ кѣ лѣкрѣл пѣмѣнтѣлѣ шѣ пѣшѣнѣреа тѣрѣтелор, даръ се вѣзѣрѣ невоѣцѣ а анѣка шѣ арѣале спре а се апѣра де оастеа пѣвѣлѣтоаре дп Асѣа, шѣ дѣкъл ла 1389 дѣ прѣтѣрѣ стрѣлѣчѣтъ вѣрѣнѣцъ асѣра лѣѣ Баѣазѣт I. нѣмѣт фѣлѣцѣрѣл, кареле чел дѣтѣѣ се дѣчерѣ а фаче о дѣкърѣцѣре дп ачѣст пѣмѣнт.

Сънт Domnъѣле лѣѣ Ласко, а лѣѣ Roman шѣ Ізѣа авѣа дѣчѣпѣсъ цѣара а се организѣ, кълд дѣвѣлѣнѣгѣреа еѣ шѣ маѣ а-

лес дѣчѣпѣтоареа тѣрѣме, аѣ децѣнтат писѣа Țigariеѣ шѣ а Полонѣѣ. Ачѣа дѣтѣѣ фѣчѣа прѣтенѣѣ де свѣрѣмѣцѣѣ (прѣтекѣѣ) пѣнтрѣ кѣ Драпошъ ешѣсе дп о царъ че дѣкълпѣсъ кѣ еа дп легѣтѣрѣ, iar Полонѣа шѣ пѣстра о дѣрѣзѣрѣе дп Молдова, прѣн спрѣжѣнѣреа прѣтенѣаторѣлор тронълѣ шѣ аместѣкъл дп чертеле дп лѣзѣнтрѣ дѣспре кѣмѣѣ черѣа интересѣрѣме.

Дп мѣжлокъл ачѣстор дѣтѣмнѣлѣрѣ Александръ I. фѣѣл лѣѣ Roman I, аѣ аѣѣнс ла Domnѣе дп анъл 1401. Ачѣст Domn, кареле пѣнтрѣ а сале фапте евлѣвѣоасе шѣ фолосѣтоаре попорълѣ, аѣ кѣцѣѣгат нѣме де вѣн, аѣ domnѣт 52 анѣ 8 лѣнѣ. Ел аѣ фѣкълт дѣчѣпѣтъл Domnѣѣ сале прѣн регълареа интересѣрѣлор цѣреѣ кѣ Țigaria, Polonia шѣ Bizanцѣл, шѣ прѣн асѣмѣне легѣтѣрѣ аѣ асѣгѣрат Молдовеѣ паче атѣт де неапѣратъ пѣнтрѣ а еѣ реформѣ. Ел аѣ дат о организѣцѣѣ деосѣвѣтелор класе а лѣкѣиторѣлор, аѣ орѣндѣѣт леѣѣ дп царъ, аѣ дѣмѣзрѣѣт шѣ аѣ хотѣрѣт мошѣѣ шѣ аѣ зѣдѣт зп mare нѣмѣтрѣ де вѣсерѣчѣ шѣ мѣлѣстѣрѣ, прѣкълм Сѣчѣвѣда шѣ Вѣстрѣца, аѣ зрѣѣт епѣскопѣѣ де Roman шѣ де Padanцѣ, шѣ аѣ кѣлѣѣт сѣме марѣ спре а се аѣвѣче де ла Трѣпѣзонд мошѣѣ Сѣ: Ioan Noѣ, прѣ каре лаѣ ашезат дп катѣдрала Сѣчѣвѣѣ. Прѣн о ѣкономѣ дѣделѣсѣпѣтѣ шѣ прѣлѣкѣрѣеа вѣлор де метал, Вѣстрѣѣа цѣреѣ аѣ аѣѣнс де а дѣтѣмнѣна кѣлѣѣлѣме дѣсѣмнѣтоаре карел костѣсеа атѣте дѣтѣрѣпрѣндѣрѣ, шѣ тотодатъ лѣаѣ пѣс дп старе, ла 1411, а дѣмпрѣмѣтѣа не алаѣтѣл сѣѣ Іагелон рѣа Полонѣѣ, кѣ о сѣмъ де 1000 талѣрѣ, пѣнтрѣ каре аѣ лѣзат дп depozit провѣнѣѣа Покъѣѣа кѣ орашѣле Спѣатѣн шѣ

Коломеа, дін каре прічінъ маі тързіѣ аъ
ѣрмат ръзвоае неконтеніте днтре Молдо-
ва ші Полоніа.

Алеанція днтре Александръ ші Іаге-
лон саѣ фѣкѣт маі апропіетъ прін късъ-
торіа днкеетъ днтре ел ші днтре Рінга-
ла, сора рігѣі. Амѣндоі сѣверані спріжинеа
інтересѣл зѣл алѣзіа, ші ла 1423 ѣн кор-
нос азкліаіар де Молдовені аѣ мерс асѣ-
пра кавалерімор тевтоні пѣн ла дермѣл
търреі Балтіче, знде саѣ деосевіт прін къ-
ражѣл ші прін кіпѣл чел партікѣлар къ
каріле се ръсвоі (4).

(Ва зрма).

ЛА МОРМАНТЪЛ ІЗВІТЕІ МЪЛЕ

КОРНЕЛІЕІ.

(Рѣгъчівне).

Днтрістат ші пѣтрѣас де амарі дѣ-
рері зѣмѣл прін ачест дінтірім ох Доамне
ші зідиторѣле! Аѣ мѣрїт ачееа, де каре
ера дnodat дорѣл вѣдїі мѣле, рѣнітѣ е-
сте пѣдеждѣ ші предноірѣ сѣфлетѣлѣ
меѣ. Днстрѣнат ші сіпгзратік се днф-
де окїл меѣ де департе дѣнѣ джиса, —
ші пѣ о vede — пѣмаі дн тѣкѣтѣл мор-
тѣнт ловѣще кътарѣ мѣ, пѣмаі гроаза
десфїнцѣрїі тѣ днтїмїнѣл дн котро тѣ
зїт. Днзѣдар днтїнд еѣ маїніе дѣнѣ ізвї-
та мѣ прѣкѣцѣ. — Дндешѣрт ле дн-
тїнд, къчї еле кад амѣрдїте ші гоале іа-
рѣш песте доіосѣл меѣ пент ші аскѣт дѣ-
рероаса мѣ сімѣре. — Ажѣтѣмѣл дн
лешїнарѣ дѣрерімор тѣле ох черескѣле а
тѣтѣрор фѣнтѣрїмор пѣрїнте! Рѣдікѣ дѣ-
хѣл меѣ ла сѣжпта та прївїре, ласѣмѣ сѣ

каѣт ла віадѣ аша пе към ачееаста есте, шї
а пѣ зїта адеѣвѣратѣл скоп а маі фѣрїчїтеі
лѣтї, ка сѣ пѣ рѣтѣческ дела къпошїнда
ші дела ізвїрѣ дналтелор тале хотѣрѣрї,
чї сѣ довѣндеск ачееа дндестѣларе каре
пѣдеждѣ дн днделепчївнѣл Воєі Тале тот-
дѣзна аѣ довѣндїто, карѣ фїеѣекѣрѣзіа кре-
щїн а о шї се къвіне, шї къ карѣ пе фа-
чем дїе плѣкѣцї.

Дар ам еѣ прїчїнѣ а тѣ тѣлѣвѣра шї
а тѣ маїні песте сѣшнѣ де мѣартѣ мѣ-
рїтоарїі мѣле прѣкѣцѣ? Дар пѣ тревѣзіа
се аїбе віада лѣмѣі ачеста сѣфрїшїт, дн
датѣ че шї днченѣт аѣ авѣт? Нѣ тревѣ-
іа дарѣ сѣ шїѣ еѣ, къмкъ дн тот чеасѣл
о пѣтеам перде? Шї апої есте іа тіе пѣн-
трѣ тотдѣзна рѣнїтѣ? Акопере гаїле, ка-
ре къ тѣмїнїтѣл топ се ростооголѣѣ песте
сікрїѣл еї, шї сѣфлетѣл еї? Нѣ саѣ дѣс а-
честа аколо, знде лѣмїна шї дндестѣларѣ,
зѣкѣрїа шї віада лѣкѣсеск? Аѣ пѣ фѣрїческ
а Домпѣлї сѣпте ворѣе пе чеї мордї, за-
де зїче: „фѣрїчїдї чеї че адорт дн Домпѣлї“.
Шї пѣ не аратѣ ачестѣ, къмкъ пѣдїн пѣ-
маі тревѣе сѣне днтрїстѣм дѣнѣ чеї мордї,
къчї ачештѣ аѣ мерс ла вечнїкѣл рѣпїаос.

Не грешїт а тѣ ізвїтѣ саѣ деспѣрдїт
дела тіне, іа саѣ днторс декѣтрѣ фаѣа мѣ,
дн сѣ пѣмаі коло ла вечнїкѣл лѣканї, знде
пѣ о слѣѣѣще грїжа, пѣ о гонѣще прѣпѣ-
сѣл, пѣ о ватѣмѣл дѣрерѣ; коло знде ѣра
пѣ отрѣѣще, сѣада пѣ сѣгзрїмѣ, нїчї сѣ по-
фѣт маі мѣлт мѣнчѣще; знде дншѣларѣ шї
лѣкомїа, знде пісма, хѣла, шї ізвїрѣ де
аздїнт так; шї лакрѣмї шї сѣгѣрї, пѣка-
те шї тот че се пѣтеѣще рѣѣ, пѣ се маі
къноск. Віфорѣл пѣмѣнтѣлї маѣ скїмѣнат
къ фѣрїчїта а черѣлѣі паче. Аѣ мерс ла
дѣлчеа маїка са, карѣ аша доіос о аѣде

4) Kromeri Chronicon Poloniae.

пта. Аъ къзѣт песте inima вечінічеі Тале
іъвірі ох Пъринте! —

Пентрѣ ачѣа атѣта не дѣделепт, кѣт
ші фърѣ іъвіре ар фі а лѣса, ка дѣрерѣ а-
тѣта съ се дѣалдѣ песте mine! Нѣ врѣ
ачѣаста съ зикѣ, кѣткѣ еѣ чеіі че саѣ мѣ-
тат, дѣ пизмѣск фѣрічирѣ, фііnd кѣ саѣ дѣс
дела вѣкѣріа пѣтѣнтѣскѣ?

Дар кѣтез еѣ ачѣа, че Тѣ о стѣпѣне,
ашезі ші че кѣ воіа та саѣ фѣкѣт, вреода-
тѣ недрепт а гѣсі? Еѣ нѣ вреѣ съмѣ не-
вѣпск прин тѣнгѣріі а арѣта, кѣткѣ еѣ аш
фі шіѣт маі віне декѣт Тіне рѣндві че
міе ші іъвітеі теле дѣ віитор ера де ліпсѣ?
— Ох! іартѣ мілостівѣле череск, дѣкѣ рѣ-
нітѣл меѣ сѣлет дѣ петѣсѣрата са дѣрере
прѣ де парте аѣ рѣтѣчїт? Нічї зн „пен-
трѣ че“ ші „де че“. Нічї зн „Преакѣ-
рѣнд“ ші „кѣт поате ачѣаста зн пѣ-
рїнте“! съ Те маі мѣстре пре тїне, ші
съм арате а мѣ некредїндѣ. Тѣ vezї маі
департе, Тѣ а тот мѣсѣрѣторѣле, декѣт
міне фѣптѣра знѣї зіле, Тѣ аї вѣзѣт маі
віне че не міне ші не амѣ мѣтатѣ дѣ анѣл
віитор съ о кѣчернічѣаскѣ, Тѣ аї сокотїт
маі нѣ іъвіре, ші маі деслѣшїт че есте вѣн
пентрѣ прѣкѣзда мѣ, декѣт міне, каре мѣ
ваїет, дѣ лок де кѣ змїлїндѣ съ кад дѣпа-
їнтѣ воїеі Тале. — А Та аѣ фост, не карѣ
еѣ а мѣ о пѣшїм: ла Тїне саѣ сѣїт дѣнса!
— Ера ал еї лѣканш маі вѣн ла міне? Дѣ-
грїжѣ пѣтерѣ ші дѣделепчївѣ мѣ маі мѣлт
де фѣрічирѣ еї? Дѣ дѣдѣм еѣ маі mare іъ-
віре, маі дѣпалтѣ десфѣтаре? Ох, ерта-
ре Doamne! челїі слав, каре нѣ шїе че фаче!
— Тѣ міаї дато, Тѣ міаї лзато; тѣрїт съ
фі пѣтеле Тѣѣ! —

Еѣ вреѣ дарѣ ші дакѣ тоартѣ не іъ-
віта зна пѣскѣта а мѣ аѣ лзато прин сме-

рїта ковїндѣре а тѣ дѣпѣчїсі, кѣткѣ ачѣа-
ста парте зрїсїтѣ дела Тїне есте, парте кѣчї
еї дѣсашї спре чел маі mare вѣн аѣ фост,
ші тот непачнїкѣл ші де дѣдоїалѣ плїнѣл
кѣцет, каре дѣ міне сар пѣтѣ рѣдіка, кѣ чѣа
маі пѣтернїкѣ дѣ тїне кредїндѣ, дѣ воїѣ
пѣдѣшї.

Де ші сар дѣпѣрѣ, кѣткѣ прѣ кѣрѣнд
есте рѣпїтѣ іъвіта мѣ де віада ачѣаста пѣ-
тѣнтѣаскѣ, — чїне віне аѣ трѣїт, ачѣла
лѣнг аѣ трѣїт, нѣ ка съ фїм, трѣїт пої, чї ка
съ ажѣпѣет ла дѣпѣтѣ. Апої дакѣ пердѣта
мѣ аѣ ажѣнс ачѣаста дѣпѣтѣ, еѣ нѣ ам а тѣ
дѣгрїжі кѣт де тїпѣрїѣ, саѣ тѣрзіѣ аѣ а-
жѣнсо. Тѣ ешї дѣделепчївѣ чѣа фърѣ мѣр-
ціпїре, ші адѣчї не фїедекаре а коло ла
сѣжршїт, знде, де ші пої нѣ кѣпоашѣет кѣрѣ-
рїле Тале, атѣта пентрѣ вінеме лѣї, кѣт шї
пентрѣ ачѣлора, че рѣтѣн не акѣт ші дѣ ві-
итор, маі мѣсѣрат, ші маі де ліпсѣ аѣ фост.

Саѣ гѣндѣск еѣ, кѣ требѣе се жѣлеск
іъвіта мѣ, кѣчї дѣкѣ мѣлтѣ вѣкѣріе лѣтѣ-
скѣ маі пѣтѣ гѣста? — Кѣ стѣпѣерѣ
вѣкѣріеі лѣтешї, сѣпѣт стѣнсе ші мѣлте дѣ-
рерї. Дѣпѣгѣ ачѣаста вѣкѣріа каре дѣ па-
тріа де вечї о ашѣпѣтѣ, есте кѣ мѣлт маі ма-
ре, декѣт а лѣтеі ачѣестїа. — Шї че вреѣ еѣ
пѣзпѣл не ачѣа а жѣлі, каре дела бордѣїѣ
ла палат, дела ліпсѣ ла дѣдѣстѣларѣ фѣрі-
чїреі, ші а дѣпѣлѣїмеі саѣ мѣтат?! — Дар
нѣ саѣ дѣс іа дїн десфїїндѣре ла недесфїїн-
дѣре, дїн дѣтѣперек ла лѣміна Немѣрїреі?
Прекѣт пої дїмїнѣда не скѣлѣт дїн сомн
кѣ пѣтерї дѣтїнерїте, аша ші трежѣнд прин
морѣнт терѣет знѣї маі дѣфлорїтоаре,
маі кѣлїватѣ, ші маі дѣпѣлѣдате Естїмї дѣ-
пїпїте. Немѣсѣратѣ іесте ох пѣрїнте дѣ-
дѣрарѣ Та, ка шї тѣ дѣсѣдї, ші ка Естїмѣ
сѣлетѣлѣї пострѣ,

Еѣ тѣ съпѣн кѣ тотѣл порѣпчѣлор во-
еї Тале, шї кѣ ѣмѣлнѣдѣ тѣ лапѣд лпап-
нѣтѣ та, де шї кѣ пердерѣ прѣнкѣдїї теле,
шї чеа маї маре парте а фѣрїчїреї теле
есте пердѣтѣ. Мѣла Та, шї аскѣпса пѣте-
ре, каре Тѣ лп време аї ашезато, шї каре
шї фѣрѣ воїа поастрѣ лп пої алінос лѣ-
крѣ, шї челе маї греле дѣрерї лпчет ѣшо-
рѣзѣ, пѣ ва рѣтѣлѣ нїчї ла мїне фѣрѣ
ефект. Тѣ аї фост Дѣтнезѣл пострѣ маї
напѣте де че ам фост пої, Тѣ веї фї лп
вечїе. Шї еѣ іарѣшї воїѣ афла паче шї
мѣлпгїере. Де есте дѣрерѣ тѣ маре, пѣ
поате се фїе шї цїїтоаре, фїндкѣ тот че
е вїфорос се стрїкѣ лпезшї пе сїне; іарѣ
де есте ачѣса мїкѣ, еѣ о воїѣ пѣтѣ фѣрѣ
стрїкаре пѣрта. Лпсѣ фїе дѣрерѣ тѣ, кѣм
ва фї, шї ачѣса цїо адѣк жерѣвѣ цїе ох
пѣрїнте! Прїмѣцѣо ка зп прїнос а фїенцїї
теле съпѣнерї, шї ка о тѣкѣтѣ покѣпнѣдѣ
а рѣтѣчїрѣлор теле, де каре поате кѣ сѣлп
вїноват, шї тѣ ласѣ варем кѣ ачѣса а
фаче дестѣл пѣнтрѣ іале.

Кѣлт маї кѣрѣлнѣ, шї еѣ іарѣшї воїѣ
авѣ ізвїта мѣ! Іа пѣ е де тот рѣпнїтѣ де-
ла мїне, чї аѣ мерѣ пѣмаї лпапнѣте. Ппап-
те пѣтѣлптешї пѣнтрѣ черїѣ сѣлптем пої
тодѣ. Прѣкѣт Тѣ лпсѣдї чеа маї лпалтѣ
їзвїре ешї, аша шї поаѣ пѣї фѣкѣт лпкѣ
аїчѣа пе пѣтѣлпт ізвїрѣ зпї кѣтрѣ алтѣл
чеа маї маре порѣпкѣ. Де ачѣса кѣ нїмїк
нїчїрѣ ачѣстїї порѣпчї пѣ поате лпчене е-
сїмѣтѣ чѣ маї фрѣмоасѣ. Тѣ, каре лп кѣ-
лѣторїе аї лѣсат, ка сѣфлетеле рѣдїте сѣ се
афле, шї сѣ се порочеаскѣ, пѣ ле веї де-
спѣрдї лп патрїе. „Лп лпспѣрѣдїа Татѣ-

лѣї меѣ тѣ воїѣ, веселї кѣ вої“ аѣ зїс шї
Мѣлпгїиторѣл меѣ кѣтрѣ лпспѣмѣтѣлпдїї
сѣї прїетенї, кѣлнѣ саѣ деспѣрдїт де дѣл-
шїї, шї кѣ ачѣстѣ мїаѣ зїс шї мїе чел маї
лпалт кѣвѣлпт а мѣлпгїерїї — Де адѣче
дарѣ деспѣрдїрѣ мѣлпгїере, лптѣлпїрѣ іа-
рѣшї пе дѣ вѣкѣрїе. Ачѣса есте о де-
спѣрдїере пѣмаї пѣнтрѣ о поапте сѣкѣртѣ;
давѣ се апазѣ зѣтѣра еї пѣсте чел овосїт,
кѣлнѣ іарѣшї рѣсарѣ соарѣле вечїеї, каре
нїчї одаѣтѣ пѣ апѣне, шї аша лп лѣмїна а
тот цїїтоарїї вѣкѣрїї лпвѣрѣкадї се афлѣ,
шї се лпвѣрѣдїшпазѣ ачѣїа, карїї аїчѣа се рѣ-
дѣѣ, шї лп лпвїпате сѣфлѣрї сѣоарѣ лпвїпате-
ле Дѣкѣрї прїп черѣрїме Тале, пѣрїнте, дїп
вечїе лп вечїе.

О Пѣрїнте а тот вїпекѣвїпѣтѣлор шї
лпдѣрѣлор! Дѣмї лпдѣрарѣ Та спре маї
адѣвѣрата кѣпощїнѣдѣ а ізвїреї Тале, дѣмї
лпдѣрарѣ Та спре челе маї кѣратѣ кѣї але
вїрѣгѣдїї; пѣмїшкѣт вѣрѣѣ еѣ лп тоате челе-
лалте лптѣлплѣрї а тѣ съпѣне цїе, шї
амї пѣстра прїп кѣпощїнѣца Та вїада, пѣлпѣ
Тѣ шї пе мїне вреодатѣ тѣ веї клѣма, шї
веї фаче сѣ сїмѣсѣк, кѣлѣтѣ вѣкѣрїе адѣчѣ
вѣчїїка лптѣлпїре.

Де че пѣ тѣлпгїїѣ еѣ дарѣ дѣлп ізвїта
мѣ Корпѣлїа? Пѣнтрѣ че дарѣ се тѣрѣїѣ кѣ-
цѣтѣл меѣ плїп де лптрїстаре пе лѣлпгѣ а-
чѣста а еї мортѣлпт лп некѣрѣзѣтѣ дѣрерѣ
топнѣдѣсе? Іа трѣїенѣ, трѣїенѣ о вїаѣѣ поѣ
пекѣпрїасѣ, пекѣпоскѣтѣ, шї дїп окѣл еї
чел плїп де ізвїре лпї пїкѣрѣ шї мїе черѣ-
ска са кѣтрѣ мїне копѣтїїлїрѣ.

Dr. Vaszi's.